

Є. Нікіпелова

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА

Наведено результати дослідження законодавства Республіки Польща у сфері безпеки як необхідного чинника європейських і євроатлантичних інтеграційних процесів. Зазначено, що зі зміною політичного й економічного курсу Польща починає активно впроваджувати принципи демократичного розвитку суспільства та створювати правову державу, формуючи нову нормативно-правову базу. Зауважено, що стратегічним напрямом зовнішньополітичного розвитку країни стає кардинальна зміна пріоритетів на користь Заходу: інтеграція в європейські та євроатлантичні структури. Доведено, що робота одночасно у двох цих напрямках, що доповнюють один одного, допомагає державі вийти на новий рівень розвитку й існування.

Ключові слова: державна незалежність, європейські та євроатлантичні інтеграційні процеси, спільна зовнішня політика та політика безпеки, стратегії розвитку системи національної безпеки, демократичний розвиток суспільства, правова держава.

Зміна Польщею політичного й економічного курсу призвела до формування у країні нової нормативно-правової бази, яка б відповідала новим реаліям.

Розбудувавши радянську модель держави, Польща починає активно впроваджувати принципи демократичного розвитку суспільства та створювати правову державу. Стратегічним напрямом зовнішньополітичного розвитку країни стає кардинальна зміна пріоритетів на користь Заходу: інтеграція в європейські та євроатлантичні структури. Робота одночасно у двох цих напрямках, що доповнюють один одного, допомагає державі вийти на новий рівень розвитку й існування.

Аналіз правових актів Республіки Польща (далі – РП), що стали підтвердженням її євроатлантичного й європейського напрямів руху та на підставі яких відбуваються відповідні процеси у державі, досліджували такі вітчизняні вчені та науковці: О. Александров, К. Зарембо, Я. Тимків, О. Хилько, Г. Яворська та інші.

Серед зарубіжних науковців, хто приділив особливу увагу цьому питанню, необхідно виокремити таких: Е. Бальцер, П. Бурас, М. Грембов'єц, Е. Громацкі, С. Кожей, К. Лонгерст, Дж. Маджак, Е. Смолар, Л. Шапел, Р. Якубезак й інші.

Метою статті є аналіз законодавства РП у сфері безпеки як необхідного чинника європейських і євроатлантичних інтеграційних процесів, що відбувалися та відбуваються наразі в країні.

Після набуття повноцінного членства НАТО, 4 січня 2000 р. Польщею була прийнята Стратегія РП у галузі безпеки та оборони. Стратегією було визначено її нові завдання щодо необхідності розвитку євроатлантичних зв'язків, участі у попередженні та ліквідації криз і вогнищ напруження, реалізації політики, спрямованої на зміцнення безпеки та стабільності в Європі. Для реалізації зазначеного вище необхідне конструктивне співробітництво, кооперація та діалог з іншими державами євроатлантичного простору.

У 2001 р. також було ухвалено Програму реструктуризації і технічної модернізації ЗС Польщі на 2001 – 2006 роки, згідно з якою була передбачена повна і швидка реструктуризація збройних сил (далі – ЗС). Була визначена необхідність досягнення польською армією відповідності рядовому членові НАТО, зокрема у сферах розвідки, ППО, співробітництва командних структур, індивідуальної та колективної підготовки тощо.

Не потрібно забувати й про європейську спільноту, приєднання до якої було для Польщі також не менш важливим завданням. Так, 9 жовтня 2002 р. у Брюсселі відбулося засідання Комісії ЄС, на якому вперше офіційно було заявлено про прийняття до ЄС у 2004 р. десяти країн, що виконали політичні вимоги і здатні виконати економічні побажання ЄС. Польща разом з головами 24 європейських держав підписала в Афінах Договір про вступ до ЄС 16 квітня 2003 р. Текст договору налічує п'ять із половиною тисяч сторінок та охоплює всі сфери державного, політичного, економічного, господарського, культурного, освітнього життя Польщі в умовах членства в ЄС. З огляду на те, що ратифікаційна процедура передбачала всенародне волевиявлення громадян країн-кандидатів на предмет підтримки членства країни у ЄС, Договір про вступ РП до ЄС набув чинності 1 травня 2004 р.

Інтеграція РП у ЄС та НАТО здійснювалася цілеспрямовано, послідовно, закріплюючи та реалізуючи стратегію зовнішньої політики держави, спрямовану на європейську та євроатлантичну інтеграцію. Так національне законодавство РП підлягало обов'язковій адаптації до законодавства ЄС, було прийнято та реалізовано низку національних програм розвитку у тісній співпраці з інституціями ЄС.

Європейський і євроатлантичний інтеграційний процес РП був дуже складний і тривалий. Польщею напрацьовані певні підходи до забезпечення національної безпеки країни з метою приведення національного законодавства у відповідність до стандартів ЄС та НАТО.

Здійснивши поступовий плавний перехід з однієї системи колективної безпеки – Організації Варшавського договору до іншої – НАТО, Польщі вдалося зберегти позитивні напрацювання попередньої епохи, зокрема кращі кадри військової еліти, основну професійну базу правоохоронних органів та спецслужб, дотримуючись при цьому послідовності і незмінності курсу країни щодо вступу до ЄС і НАТО, що також сприяло реформуванню спільної зовнішньої політики та політики безпеки (далі – СЗППБ). У підсумку ми можемо зробити висновок, що у Польщі є певний досвід у сфері реформування СЗППБ.

Усі ми розуміємо, що питання безпеки, особливо безпеки країни, посідають одне з першочергових місць та мають величезне значення у діяльності будь-якої країни. РП підійшла до цього питання виважено, зробивши акцент на часовому вимірі, розробивши певні довгострокові та середньострокові стратегії розвитку.

Тому на сьогодні у РП існує Довгострокова стратегія національного розвитку “Польща 2030. Третя хвиля сучасності” (далі – Стратегія) – це комплексне бачення суспільно-економічного розвитку країни в перспективі до 2030 р. [1].

Стратегією визначено основні тенденції, виклики та сценарії соціально-економічного розвитку Польщі, а також напрями просторового розвитку країни з урахуванням сталого розвитку.

Метою Стратегії є подолання фінансової кризи в найкоротший термін і спроба уникнути повільного економічного розвитку, ніж у попередні роки, що може негативно вплинути на якість життя людей. Стратегія передбачає побудову конкурентних переваг

до 2030 р. з метою отримання нового потенціалу зростання у напрямках, які ще не були використані, наприклад у сфері освіти.

Реалізація цієї мети надасть можливість поліпшити якість життя поляків, вимірних якісних показників, а також величину і швидкість росту польського ВВП. Пропонується одночасний розвиток у трьох стратегічних сферах за рахунок інвестицій, зроблених до 2030 року: конкурентоспроможність та інноваційність економіки, збалансування й рівноваженість потенціалу розвитку регіонів Польщі та ефективність держави [2].

З метою формування комплексної системи національної безпеки було прийнято рішення про перегляд підходів до її будівництва. Тому наступним кроком стратегічного планування РП у сфері національної безпеки було затвердження Президентом РП у квітні 2013 р. розробленої урядом Стратегії розвитку системи національної безпеки РП до 2022 р., що є однією з 9 комплексних стратегій розвитку, що призводить до розвитку національної системи безпеки [3].

Зазначена Стратегія є середньостроковою стратегією розвитку країни до 2022 р. Вона визначає розвиток країни на перспективу 4 – 10 років, окреслюючи її основні цілі, напрями та умови розвитку [4].

Стратегія була розроблена з урахуванням головних стратегічних документів НАТО і ЄС у цій галузі – “Стратегічна концепція НАТО” і “Європейська стратегія безпеки”.

У стратегії викладено п’ять цілей, досягнення яких дасть змогу запобігти або нейтралізувати існуючі загрози національній безпеці [5]:

1. Підвищення ефективності роботи двосторонніх і багатосторонніх угод, особливо зі США.

2. Зміцнення військового потенціалу країни.

3. Посилення стійкості щодо непередбачених і надзвичайних загроз національній безпеці.

4. Інтеграція політики безпеки і політики розвитку, що передбачає різні напрями діяльності – від охорони навколишнього середовища до охорони материнства і дитинства.

5. Створення умов для розвитку інтегрованих систем національної безпеки, що передбачає управління кризовими ситуаціями.

У Стратегії проведено аналіз із погляду на виклики та загрози як певний імператив дій для державних структур у довгостроковій перспективі. Тобто, проводиться величезна робота щодо діагностування ситуації в сфері безпеки та розробляється концепція дій щодо забезпечення безпеки і розвитку країни на всіх рівнях.

Враховуючи той факт, що РП є членом як НАТО, так і ЄС, РП повинна розвивати свій потенціал в рамках цих двох структур та не розраховувати на інші держави. “Загальноприйнятим критерієм безпеки є власний потенціал оборони в поєднанні з союзними системами” [6]. З чим не можна не погодитись.

З огляду на сучасні виклики та загрози безпеці РП, велика увага приділяється таким моментам [7]:

– тероризму та протидії поширенню зброї масового знищення;

– діяльності іноземних спецслужб;

– попередженню і боротьбі з негативними явищами в кіберпросторі;

– міжнародною організованою злочинністю;

– загрозам, що виходять від впливу негативних сил природи і людської діяльності;

– забезпеченню продовольчої безпеки на рівні, що гарантує принаймні мінімальну продовольчу самодостатність у державі, яка необхідна для підтримки адекватної

виробничої бази в агропродовольчому секторі (генетично модифіковані продукти як харчові продукти є небезпечними та руйнівними для здоров'я і життя людей, а також для економіки загалом).

Водночас, у документі відсутній аналіз ризиків у політичній, соціальній, економічній та екологічній сферах. Зокрема нерозривно пов'язані з безпекою держави необхідність формування патріотичного ставлення та виховання національної ідентичності у громадян країни, тому що кращим захистом кордонів є національна свідомість.

У документі ретельно та послідовно розроблені основні стратегічні директиви для діяльності держави, акцент робиться на створенні інтегрованої системи національної безпеки, що базується на союзній та двосторонній безпеці та поступовому розширенні власних цивільно-військових можливостей. У підсумку маємо забезпечення кращого виконання національних інтересів. Тому основною метою Стратегії є підвищення ефективності і узгодженості системи національної безпеки, яка повинна бути в змозі ідентифікувати і усунути джерела, прояви та наслідки загроз національній безпеці.

Окрім зазначених нормативно-правових актів РП, направлених на розвиток країни загалом, що по суті є стратегічними, у РП приймаються також додатково Стратегії національної безпеки РП, що визначають національні інтереси та стратегічні цілі РП у сфері безпеки, можливості, виклики і загрози. Стратегії є основою для розробки і реалізації стратегій галузевих стратегічних директив. Такі стратегії розробляються Радою Міністрів РП, затверджуються Президентом РП за поданням прем'єр-міністра та їх виконання координується міністром національної оборони.

21 жовтня 2014 р., внаслідок зміни безпекового середовища та виникнення нових викликів та загроз, нестабільної міжнародної ситуації, Рада міністрів РП прийняла нову Стратегію національної безпеки країни, підготовлену Міністерством національної оборони країни. Новою стратегією визначено загальні питання нацбезпеки, також зроблено акцент на те, що безпека РП буде залежати від здатності країни захищати національні інтереси. Як і більшість країн Європи, РП регулярно оновлює документи стратегічного планування у сфері національної безпеки залежно від змін безпекового середовища, а також загроз і викликів, що постають перед державою [8].

Документ охоплює комплекс питань національної безпеки та визначає оптимальні способи використання для її потреб усіх ресурсів держави в оборонній, соціальній та економічній сферах.

Головною метою Стратегії національної безпеки РП 2014 р. є підвищення ефективності і цілісності системи безпеки країни, яка має бути здатна забезпечити своєчасне розкриття і ліквідацію джерел загроз державі, а також здатною до усунення наслідків цих загроз.

Стратегія складається з чотирьох розділів:

- 1) РП як суб'єкт безпеки;
- 2) Безпекове середовище РП;
- 3) Концепція стратегічних дій. Оперативна стратегія;
- 4) Концепція стратегічної підготовки. Стратегія забезпечення готовності.

Перший розділ – РП як суб'єкт безпеки – визначає місце РП у європейському регіоні та світі, перераховує національні інтереси та стратегічні цілі держави, а також стратегічний потенціал національної безпеки країни. Головною метою зміцнення

потенціалу національної безпеки РП є стабільний розвиток країни та покращення життєвих умов її громадян.

Основним джерелом забезпечення безпеки держави є членство Польщі у структурах євроатлантичного та європейського співробітництва. Найважливішою формою політичної та воєнної співпраці держави з її союзниками є членство саме у НАТО. ЄС забезпечує підтримку соціально-економічного розвитку РП та зміцнення її позицій у світі. ООН та ОБСЄ визначаються як важливі інструменти забезпечення глобальної та європейської безпеки, проте їх роль у цих процесах не деталізована.

Стратегією визначено такі національні інтереси РП [9]:

- підтримка ефективного потенціалу національної безпеки задля забезпечення готовності та здатності запобігання загрозам, захисту від них, а також ліквідації їх наслідків;
- міцна міжнародна позиція РП та членство в надійних міжнародних системах безпеки;
- особистий та колективний захист громадян від загроз їх життю та здоров'ю, а також від втрати важливих для них матеріальних і нематеріальних цінностей;
- забезпечення можливостей користування громадянами всіма свободами та правами, якщо це не загрожує безпеці інших осіб та держави, а також збереження національної ідентичності й культурної спадщини кожного громадянина;
- забезпечення сталого і збалансованого розвитку соціального та економічного потенціалу держави за умови захисту навколишнього середовища, а також життєвих умов і здоров'я людей.

Стратегічні інтереси визначають стратегічні цілі й національні інтереси, до яких необхідно зарахувати розвиток усього комплексу системи національної безпеки з метою ефективної та своєчасної відповіді на виклики, зниження ризиків та запобігання загрозам у безпековій сфері РП, постійне вдосконалення цього комплексу та його забезпечення відповідними ресурсами й можливостями, використання членства РП у міжнародних організаціях колективної безпеки, зміцнення готовності НАТО забезпечити колективну оборону, узгодженість дій ЄС у сфері безпеки, а також підвищення значення та авторитету РП у цих організаціях.

Стратегія 2014 р. продовжує розвивати комплексний підхід до національної безпеки. Головна відмінність від Стратегії 2007 р. полягає у тому, що раніше політика РФ не давала РП відчуття небезпеки, яке виникло у 2014 р. Незмінною залишилась ситуація взаємовідносин Польщі зі США з метою збереження гарантій безпеки в Європі та членство в НАТО і ЄС. Польща взяла на себе відповідальність усіляко сприяти ефективній співпраці між цими двома організаціями з метою підтримки безпеки на континенті. Підкреслювалась необхідність посилити оборонні функції НАТО, особливо на його східних кордонах та сконцентруватись на подальшій консолідації зусиль держав-членів ЄС задля розвитку ЄПБО.

Другий розділ – Безпекове середовище РП – описує відсутність чітких кордонів безпекового середовища між його внутрішнім та зовнішнім, воєнним і невоєнним вимірами. Глобалізація призводить до певних непередбачуваних явищ таких, як загрози військового типу, що виходять за межі географічних кордонів, політичних та економічних систем. Тому безпека РП залежатиме від її здатності ефективно реалізовувати національні інтереси й досягати стратегічних цілей у нинішніх та прогнозованих безпекових умовах.

СЗППБ також є вагомим чинником забезпечення безпеки РП, яка зацікавлена в поліпшенні стратегічної співпраці між НАТО та ЄС. Необхідна узгодженість у політичних

питаннях та підвищення ефективності в конкретній діяльності. Суттєвою загрозою ефективному функціонуванню обох організацій є тенденція зменшення оборонних бюджетів країн-членів, що спостерігається останніми роками. Пріоритетне значення РП надає співпраці зі США. Також РП передбачає розвиток тісної співпраці із сусідніми державами та налагодження партнерських відносин з іншими країнами, зокрема з метою попередження та врегулювання конфліктів і міжнародних криз.

Третій розділ – Концепція стратегічних дій. Оперативна стратегія – визначає три пріоритети політики безпеки РП:

– забезпечення готовності й демонстрація рішучості діяти щодо забезпечення безпеки та оборони, а також зміцнювати оборонний потенціал держави (досягнення політичного консенсусу та соціального сприйняття першочерговості вирішення проблем національної безпеки у державній політиці уряду);

– підтримка дій щодо посилення здатності НАТО забезпечувати колективну безпеку, розвитку СЗППБ, зміцнення стратегічного партнерства (зокрема зі США) і стратегічних відносин із партнерами у регіоні (зосередження на заходах, спрямованих на розвиток оборонних можливостей НАТО, активізація інтеграційних процесів у ЄС щодо безпекової сфери, стратегічне співробітництво між ЄС і НАТО в галузі безпеки, широка воєнна присутність США у Європі, підтримка залучення до загальноєвропейських процесів забезпечення безпеки східно-європейських країн-партнерів, насамперед охоплених ініціативою Східне партнерство);

– підтримка та вибіркова участь у місіях міжнародного співтовариства, які здійснюються відповідно до норм міжнародного права з метою запобігання виникненню нових джерел загроз, врегулювання конфліктів та недопущення їх розповсюдження (зусилля щодо зміцнення ролі ООН, перегляд функцій та значення ОБСЄ).

Перелічені вище пріоритети передбачають такі стратегічні дії у безпековій сфері [10]:

1. Оборонні дії – дипломатичні, воєнні, розвідувальні та контррозвідувальні заходи, заходи у сфері оборонної промисловості.

Дипломатичні заходи спрямовані на створення сприятливих міжнародних умов, які забезпечуватимуть максимальну реалізацію національних інтересів РП. Воєнні заходи зосереджені на підтримці та демонстрації всеохоплюючої готовності РП дати ефективну відповідь на воєнні загрози незалежності й територіальній цілісності держави (дії ЗС РП у складі об'єднаних сил НАТО, на національному рівні, а також у складі миротворчих сил із мандатом міжнародних організацій).

2. Захисні дії – заходи у сфері юстиції; контррозвідувальний захист; запобігання і боротьба з тероризмом та екстремізмом; забезпечення безпеки в кіберпросторі; інформаційна безпека; захист критичної інфраструктури; забезпечення громадської безпеки і порядку; рятувальні операції та захист населення; захист державного кордону (включно з митними та імміграційними процедурами); захист найважливіших державних діячів та державних адміністративних органів; заходи з урегулювання кризових ситуацій; запобігання та боротьба з корупцією та явищами, породженими нею; охорона здоров'я громадян.

3. Дії щодо соціальної та економічної безпеки.

Оборонно-промисловий потенціал країни є важливим елементом економічного складника у безпековій сфері, який має бути максимально залучений до процесів технічного переоснащення ЗС держави та сприяти реалізації програм модернізації армії.

Четвертий розділ – Концепція стратегічної підготовки. Стратегія забезпечення готовності – передбачає заходи, спрямовані на інтеграцію управління процесами щодо забезпечення національної безпеки, що вимагають важливих інституційних (інституційне зміцнення Кабінету Міністрів РП шляхом створення допоміжного органу щодо координації та нагляду за спеціальними службами, компетенції якого в майбутньому можуть бути розширені й на інші сфери національної безпеки), інфраструктурних (модернізації об'єктів інфраструктури, їх обладнання сучасною технікою, придбання спеціального повітряного транспорту для надання вищому керівництву держави можливості безперервного здійснення управління в кризові періоди), процедурних (покращення планувальних, організаційних, координаційних і контрольних процедур) і законодавчих змін (впровадження нових рішень з об'єднання процесів управління сферою національної безпеки можуть вимагати змін в існуючому законодавстві РП щодо ролі посадових осіб та державних інститутів і засобів, що будуть у їхньому розпорядженні).

Перелік заходів щодо виконання оперативної стратегії національної безпеки держави здійснюється відповідно до підсистем, визначених у третьому розділі, а саме – оборонної, захисної, соціальної й економічної.

Основними напрямками втілення Стратегії національної безпеки РП визначено такі [11]:

- перегляд законодавства країни щодо управління системою безпеки;
- прийняття нової політичної стратегічної директиви щодо оборони;
- ухвалення закону щодо підвищення видатків на оборону до 2 % ВВП;
- прийняття остаточного рішення щодо найважливіших воєнних тендерів (ППО та протиракетна оборона, гелікоптери) та нових пріоритетів (захист кіберпростору, системи безпеки супутників);
- здійснення реформ у невоєнних безпекових галузях (ухвалення доктрини щодо кіберзахисту, реформування цивільної оборони, інвестиції в енергетичну безпеку, включення волонтерських організацій до безпекової системи).

При здійсненні політики безпеки, як правило, цивільні та військові структури функціонують окремо. Водночас, у РП використовується комплексний підхід до забезпечення політики безпеки. Такий комплексний підхід у сфері безпеки використовується НАТО при управлінні кризовими ситуаціями, за яких відбувається взаємодія політичних, цивільних та військових інструментів, тому що військові засоби недостатньо самостійні, щоб задовольняти різноманітні складні проблеми міжнародної безпеки.

Забезпечення зовнішньої безпеки республіки, зміцнення її військового та економічного потенціалу нерозривно пов'язані з розвитком військово-політичної ситуації в світі. Аналіз сучасних загроз зумовлює вдосконалення національних сил і засобів безпеки в напрямку інтеграції до міжнародної системи безпеки, яка дозволяє одночасно задіяти елементи оборони держави та кризового управління. Єдине планування і підготовка військових і цивільних компонентів на кожному рівні реагування, комплексний підхід до своєчасного вирішення різноманітних проблем, а також створення стабільних механізмів фінансування цих процесів є основою зміцнення обороноздатності держави та ефективними інструментами його розвитку.

Найбільш важливим фактором забезпечення національної безпеки польське керівництво продовжує вважати членство країни в НАТО. Одним з пріоритетних завдань зовнішньої політики країни є зміцнення її позицій в ЄС. Належність Польщі до

Північноатлантичного і Європейського Союзів надає гарантії безпеки держави, забезпечує можливість її всебічного розвитку, а також сприяє посиленню позицій РП на міжнародній арені.

Будучи повноцінним членом НАТО та ЄС, Польща завжди прагнула бути реальним партнером та відповідати реаліям сьогодення в усіх сферах суспільного життя країни. Так, Стратегія національної безпеки РП 2003 р. наголошувала на важливості формування взаємодоповнюючих відносин між ЄС і НАТО та було зміщено акценти з класичних ризиків (озброєне вторгнення) на нетрадиційні [12].

У 2004 р. ЄС було розширено, тому позиція РП щодо Європейської політики безпеки й оборони (далі – ЄПБО) зазнала змін, отримавши нові механізми для захисту власних безпекових інтересів, що своєю чергою спонукало до розробки та прийняття Стратегії національної безпеки 2007 р. Особливість документу полягала в тому, що він став першим за історію країни, в якому було зроблено спробу комплексного підходу до національної безпеки. Стратегія 2007 р. охоплювала всі аспекти й галузі національної безпеки – зовнішні, внутрішні, військові [13].

Польща завжди намагалась підтримувати імідж надійного партнера, тому була готова за необхідності направляти підрозділи своїх ЗС у будь-яку частину світу, навіть якщо це не відповідало її першочерговим оборонним інтересам. Ці кроки сприяли переходу країни з позиції “споживача” безпеки на позицію її “творця”. Це було необхідною умовою, щоб союзники цілком рахувалися з її позицією [14].

З огляду на це, залучення Польщі до проєктів в межах ЄПБО зростало в рази. Вона долучилась до створення так званих “бойових груп” з метою розширення можливостей ЄС за допомогою Європейської Оборонної Агенції. Поляки почали сприймати ЄПБО як додатковий інструмент у військово-цивільному вимірі, що враховував виконання гуманітарних завдань. Військове керівництво РП вважало процес спеціалізації таким, що вже розпочався, НАТО сконцентрувалось на військових операціях високої інтенсивності, а ЄС – на цивільних місіях та військових операціях нижчої інтенсивності. Такий розподіл спільного “тягаря” був обіцяючим. Польща підтримувала подібну концепцію і готова була працювати над її втіленням [15].

Як ми бачимо, Польща здійснює активну політику у сфері національної безпеки, основними завданнями якої є підвищення національної боєздатності й досягнення військових і зовнішньополітичних цілей НАТО, більш тісна і плідна співпраця з партнерами зі Східної Європи в межах Альянсу та ЄС.

На нашу думку, ЄПБО є фактором, який суттєво впливає на національну безпеку держави, з огляду на це, поглиблення інтеграційних процесів цій сфері є основним для Польщі. Увага була приділена також проєкту “Східне партнерство”, питанню проведення реформ у країнах-учасницях та їх зближенню з євроатлантичними структурами. З метою попередження кризових ситуацій Польща зобов’язувалась активно співпрацювати з державами-партнерами.

Треба зауважити, що національна безпекова політика будь-якої держави формується під впливом не тільки зовнішніх, а й внутрішніх факторів. Не лише зміни у безпековому середовищі призводять до зміни курсу держави. Звісно, багато чого залежить від політичних сил, що перебувають при владі і на які є запит у суспільстві. Характерною рисою зовнішньої політики Польщі наразі є її державо-, а не євроцентричність. Польща не відмовляється від європейського проєкту, однак ЄС цікавить її як спільнота сильних держав-членів, а не інституцій. Концепти, на яких базується

керівництво країни, є “незалежність” та “суверенітет”, а не “європеїзація”, як це було у попередні 25 років [16].

Як пояснив Президент РП А. Дуда, “у минулому нам було відмовлено у власній державі. Нам було відмовлено у безпеці і праві на культуру та мову, тоді коли ціла нація була під загрозою знищення. Нам надто часто відмовляли у праві визначати свою долю”. Девіз партії “Право і справедливість”, яка формує зовнішню політику РП, – “Нічого про нас без нас!” [17].

Висновки

У XXI ст. безпекова політика Польщі була сформована необхідністю протистояти новим безпековим загрозам, дотримуватись власних оборонних інтересів і виконувати взяті перед союзниками обов’язки. Польщі довелося шукати форми взаємодії з ЄС, маючи обмеженість власних військових потуг.

Польська безпекова стратегія поступово набувала глобального спрямування, базуючись на можливостях одночасного використання потенціалу НАТО та ЄС. Європейські країни мають віднайти такий формат співпраці в галузі ЄПБО, щоб спільний процес вирішення безпекових питань став швидшим та ефективнішим, і кожна з держав не повинна займатися цим окремо.

Підґрунтям польської зовнішньої безпеки є членство в НАТО та ЄС. РП займає важливе місце в європейській системі безпеки й оборони, а її територія має стратегічне значення для європейської безпеки. З метою забезпечення внутрішньої безпеки робиться акцент на забезпеченні конституційних свобод громадян, створенні умов для динамічного розвитку громадянського суспільства та економіки країни.

Список використаної літератури

1. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. URL : http://www.kigeit.org.pl/FTP/PRCIP/Literatura/002_Strategia_DSRK_PL2030_RM.pdf.
2. Informacje. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. URL: <http://polska2030.pl/dlugookresowa-strategia-rozwoju-kraju-polska-2030-trzecia-fala-nowoczesnosci/>.
3. Strategia rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej polskiej 2022. 9 kwietnia. 2013. S. 39—58. URL : https://www.bbn.gov.pl/ftp/dok/01/strategia_rozwoju_systemu_bezpieczenstwa_narodowego_rp_2022.pdf.
4. Strategia Rozwoju Kraju 2020. Aktywne Społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo // Monitor polski : dziennik urzędowy Rzeczypospolitej Polskiej. Warszawa. 2012. 22 listopada. Poz. 882. S. 11—39. URL : <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp?id=WMP20120000882&type=O&name=M20120882.pdf>.
5. Strategia rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej polskiej 2022... S. 73—78.
6. Marczak J., Jakubczak R., Skrabacz A., Gąsiorek K., Przeworski K. Doświadczenia organizacji bezpieczeństwa narodowego Polski od X do XX wieku. Wnioski dla RP w XXI wieku. Warszawa : AON, 2013. S. 22. URL : <https://obronanarodowa.pl/download/dobnp/doswiadczenia-organizacji-bezpieczenstwa-narodowego-polski-od-X-do-XX-wieku-wnioski-dla-polski-w-XXI-wieku.pdf>.
7. Grębowiec M. Wpływ integracji Polski z Unią Europejską na zmiany w podejściu do zapewnienia jakości produktów żywnościowych // Zeszyty Naukowe Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, Problemy Rolnictwa Światowego. Rocznik 2012. Numer t. 12(27), z. 1. S. 63—74.

8. Strategia bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej polskiej 2014. Warszawa, 2014. S. 46. URL : <https://www.bbn.gov.pl/ftp/SBN%20RP.pdf>.
9. Ibid. S. 12.
10. Ibid. S. 33—35.
11. Koziej S. Main Assumptions of the National Security Strategy of the Republic of Poland // National Security Bureau. 2014. 24 November. P. 9. URL : <http://www.bbn.gov.pl/ftp/dok/Prezentacja%20szefa%20BBN.pdf>.
12. National Security Strategy of the Republic of Poland 2003. Warsaw. 2003. 22 July. S. 3—5. URL : <https://www.files.ethz.ch/isn/156794/Poland-2003.pdf>.
13. National Security Strategy of the Republic of Poland 2007. Warsaw, 2007. S. 9—18. URL : <https://www.files.ethz.ch/isn/156796/Poland-2007-eng.pdf>.
14. Longhurst K. Od roli konsumenta do roli producenta // Nowy członek “starego” Sojuszu. Polska jako nowy aktor w euroatlantyckiej polityce bezpieczeństwa / pod red. O. Osicy, M. Zaborowskiego. Warszawa : Fundacja Centrum Stosunków Międzynarodowych, 2002. S. 61—82.
15. Chappell L. Poland in Transition : Implications for a European Security and Defence Policy // Contemporary Security Policy. 2010. № 31 (2). P. 225—248.
16. Balcer A., Buras P., Gromadzki G., Smolar E. Change in Poland, but what change? Assumptions of Law and Justice party foreign policy. Warsaw : Stefan Batory Foundation, 2016. P. 11. URL : <http://www.batory.org.pl/upload/files/Programy%20operacyjne/Otwarta%20Europa/Change%20in%20Poland.pdf>.
17. Зарембо К. Аудит зовнішньої політики: Україна—Польща. Дискусійна записка. К. : Інститут світової політики, 2016. С. 21. URL : <https://glavcom.ua/pub/pdf/49/4935/auditukrpoland.pdf>.

*Стаття надійшла до редакції 26.02.2018
Схвалена до друку редколегією 20.03.2018*

Ye. Nikipielova

LEGAL SUPPORT FOR STATE POLICY DEVELOPMENT AND IMPLEMENTATION IN THE FIELD OF NATIONAL SECURITY OF THE REPUBLIC OF POLAND

The article presents the results of the legislation study of the Republic of Poland in the field of security as a necessary factor in European and Euro-Atlantic integration processes. With the proclamation of state independence, Poland begins to actively implement the principles of democratic development of society and establish a rule-of-law state, forming a new regulatory and legal framework. The strategic direction of the country’s foreign policy development is a fundamental change of priorities in favour of the West: integration into European and Euro-Atlantic structures. Working simultaneously in these two areas, complementing each other, helps the state to reach a new level of development and existence.

Key words: state independence, European and Euro-Atlantic integration processes, common foreign and security policy, national security system development strategy, democratic development of society, rule-of-law state.